

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ СПЕЦИАЛНОСТ ПСИХОЛОГИЯ

1. Терминът психология. Възникване на психологията като самостоятелна наука. Философски и естественонаучни предпоставки за възникване на психологията като самостоятелна наука. Обект и предмет на науката психология. Научно определение на понятието психика. Основни категории психични явления.

2. Предмет и същност на историята на психологията. Персоналистичен и натуралистичен подход. Ролята на Zeitgeist за формиране на идеите. Психологически школи.

3. Основни психични дейности и тяхното психо-физиологично разбиране. Когнитивен процес, афективен процес, памет, съзнание, волева активност, интегриране на психичните процеси и способността за самоопределение. Същност на когницията – възприятно-представна дейност, сензорен синтез, структура и функции на различните сетивни анализатори и централните им представителства в мозъка.

4. Когнитивни процеси. Дефицити в развитието на когнитивните процеси – възприятие, внимание, памет, реч и език.

5. Измерване и структури на интелигентността – модели на Ч. Спиърмън, Л. Търстоун, Дж. Гилфорд, Дж. Кател. Алтернативни подходи към интелигентността – културен контекст, множествена интелигентност, триархична теория.

6. Метод на наблюдението. Видове наблюдение. Трудности и грешки при наблюдението. Записване и регистрация на данните от наблюдението. Самонаблюдението като метод – предимства и недостатъци.

7. Психологически експеримент. Модели на емпирични изследвания. Фази на експеримента. Планиране на експеримента: основни планове(дизайни). Видове експерименти. Оценка на валидността на експерименталните изследвания: външна и вътрешна валидност.

8. Метод на интервюто. Принципи за ефективното интервюиране. Видове интервюта. Надеждност и валидност на интервюто.

9. Метод на тестовете. Видове тестове. Тестове според вида на изследваните свойства. Вербални и невербални. Според структурата на теста. Субективни и обективни тестове. Интроспективни тестове. Екстроспективни тестове. Проективни тестове. Тестове за постижения. Нормативни и критериално ориентирани тестове. Тестова батерия. Аprobация на теста.

10. Надеждност. Грешка на измерването. Класическа тестова теория. Теория за отговорите на тестове. Методи за изчисляване надеждността на теста. **Валидност.** Типове

валидност. Коефициент на валидност и коефициент на детерминация. Конвергентни и дискриминантни доказателства.

11. Теории за психичното развитие. Проблемът за развитието в психодинамичните концепции - З. Фройд, неофройдисти. Когнитивни теории за развитието – Ж. Пиаже, Л.С. Виготски. Бихейвиористични концепции – Б.Ф. Скинър, А. Бандура. Теории, фокусирани върху контекста на развитието – етологична теория, екологична теория, идеята за психичното развитие на Л. Бърк.

12. Периодизация на психичното развитие. Критерии за периодизация: развитието на интелекта /Ж. Пиаже/, връзката дете – възрастен /А. Валон/, водещият тип дейност /Д. Б. Елконин/, психичните новообразувания /Л. С. Виготски/. Периодизация на психичното развитие от Л. Бърк. Преходи /кризи/ в психичното развитие.

13. Идеята за психичното развитие и периодизация на психичното развитие в теорията на Е. Ериксън. Епигенетичен закон за развитието. Базисни компоненти /чувства/ на развитието. Етапи на жизнения цикъл. Психосоциални кризи.

14. Познавателно и психосоциално развитие в ранна зряла възраст: развитие на интелекта отвъд формалните операции (5-ти стадий в когнитивното развитие по К. Ригел); теория на Г. Лабуови-Виф за прагматичното мислене и когнитивно-афективната комплексност; основни задачи на възрастовото развитие в ранна зряла възраст; интимност срещу изолация в теорията на Е. Ериксън; теорията за периодите в мъжкото психосоциално развитие на Д. Левинсън; различия в развитието между мъже и жени; жизнен цикъл на семейството и кариерно развитие.

15. Измерения и цели на развитието в зрелостта и старостта. Търсенето на смисъл в живота и удовлетвореност от живота. Емоционално привързване, приятелство и любов. Професионално самоосъществяване. Удовлетвореност от работата. Конфликти работа-семейство.

16. Психопатологични отклонения в основните сфери на психичен живот. Симптом, синдром, разстройство, психична криза, психична болест. Стресови разстройства: Стресът като общ адаптационен синдром, стрес и дистрес, разстройства, свързани с дистреса. Разстройства в емоционалната сфера: депресивни и манийни състояния, суицидно поведение и суициден риск.

17. Категорията „личност” в психологията. Теорията за личността – същност и основни аспекти. Обхват и фокус на теориите за личността. Основни проблеми, с които се занимава Психологията на личността като наука. Критерии за оценка на теорията за личността.

18. Феноменологичната теория на К. Роджърс. Структура на Аз-концепцията. Методи за измерване на Аз-концепцията, техниката Q-сортировка. Самоактуализация на личността. Вътрешна съгласуваност на Аз-концепцията и конгруентност. Защитни процеси. Безусловно позитивното отношение към личността. Клиент-центрирана терапия.

19. Личност и индивидуалност. Понятие за индивидуалност. Представите на Б. Г. Ананиев за индивидуалността. Теорията на В. С. Мерлин за интегралната индивидуалност. Индивидуалната психология на А. Адлер. Индивидуалността според Дж. Ройс и А. Пауъл. Индивидуален стил. Понятие за индивидуалност.

20. Мотивацията на ученето. Мотивацията като процес. Мотивационна система- същност и функции на мотивите. Теорията на Е. Маслоу. Мотиви за учене. Социалното учене – А. Бандура, Р. Уолтърс. Трето поколение психолози представители на социалното учене – Дж. Аронфрид, У. Бронфенбренер.

21. Комуникация. Елементи на комуникацията. Психически особености на комуникатора и реципиента. Канал за връзка, характеристики на съобщението. Комуникативни бариери. Вербална и невербална комуникация. Видове вербални и невербални знакови системи.

22. Убеждаваща комуникация: същност и модели. Основни фактори на директното убеждаване. Форми на индиректна (непряка) убеждаваща комуникация.

23. Междуличностното познание: основни закономерности при формиране на перцептивния образ в комуникационния процес. Ролята на стереотипите в междугруповото общуване.

24. Ефектите на конформизма и подчинението: факторите на груповото влияние и силата на авторитета: експериментални изследвания и обяснителни модели.

25. Структура на психичното функциониране. Степен на развитие на организацията на личността. Първични защитни процеси и вторични защитни механизми.

26. Цели и задачи на клиничната психология. Клиничната психология като част от полето на психологията и професията „клиничен психолог“. Разлика между клиничната психология, невропсихологията, медицинската психология, психопатологията, психотерапията.

27. Психология на здравето и позитивна психология. Дефиниции на здраве, болест, здравни грижи. Биомедицински и биопсихосоциален модел на здравето. Здравно поведение – измерване и фактори. Превенция и промоция на здраве.

28. Консултативната ситуация и консултативния процес в психологичното консултиране. Първи прием и първо интервю в психологичното консултиране.

29. Методи за научно изследване в психолингвистиката. Свободен асоциативен експеримент. Метод на семантичния диференциал на Чарлз Осгуд. Условнорефлекторна методика. Методи за изучаване на трансформациите в границите на изреченията и на свързания текст. Методи за експериментално изучаване на построяването на свързан текст.

30. Психология на трудовата мотивация. Екзистенциално-смислови детерминанти на труда. Психологически аспекти на удовлетвореността от труда. Качество на условията на труд.

31. Положителни нагласи и поведения на служителите – ангажираност, производителност, лоялност. Отрицателни нагласи и поведения на служителите – стрес, конфликти, текучество.

32. Организационна култура и организационна ефективност. Основни модели на организационната култура. Стратегии и интервенции за организационна промяна и развитие.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- Адлер, А. (2001) Индивидуална психология: Практика и теория, т.1, т. 2 „ИК Здраве и щастие“.
- Айзенк, Х. (1987) Модел за личност. С.
- Андреева, Л.М. (2007) Социално познание и междуличностно взаимодействие, София, изд. УИ „Св.Кл.Охридски“.
- Арънсън, Е. (2009) Човекът-социално животно, София, изд. „Дамян Яков“.
- Балтаджиева, Й. (2017) Психология на развитието в детска и юношеска възраст. БСУ
- Балтаджиева, Й. (2019) Психология на общуването. БСУ
- Божкова, Е. (2013) Истината за психичните болести, изд. ЦПСП.
- Бърк, Л. (2012) Изследване на жизнения цикъл на човека.изд.Дилок, С.
- Величков, А. (2006) Психология на индивидуалното социално поведение. С., „Албатрос“.
- Верие, Н. (2005) Първичната рана. Да докоснем света на осиновеното дете. ЛИК, София
- Въпросът за несъзнаваното в когнитивната психология: сборник статии, публикувани в American Psychologist, (2003) Аура ЕООД.
- Гарднър, Х., () Множество интелигентности, изд.Изток Запад
- Даскалова,Ф. (2003) Психолингвистика. София
- Дезмънт, М. (2007) Жестове и поведение. С.
- Деларош, П. (2011) Проблемите на юношеството, изд. ЦПСП, БПП
- Джонев, С. (2001) Социалната организация. Теория, диагностика, консултация, София, „Софи-Р“
- Джонев,С., Димитров, Пл. (2014) Организационно консултиране. Мениджмънт и управление на човешките ресурси, I-IIIт., София, „Ен Джи Би-Консултинг“
- Димитрова, М. (2004) Училищните провали, в сб. Шанс за деца и юноши с противообществени прояви, ЦПСП, София
- Долто, Ф. (1993, 1993, 1994) Когато се появи детето – първа, втора и трета част, Водолей, София /ново издание изд.Колибри, 2012/
- Еленбергер, А. (2006) Откриване на несъзнаваното. История и развитие на динамичната психиатрия, Лега Артис.
- Енциклопедия по психология и поведенческа наука, (2008) ред. Р. Корсини, Изд. Наука и изкуство.
- Ериксън, Е. Идентичност: младост и криза. (1996) София: Наука и изкуство.
- Ларше, Жан-Клод, (2013) Терапия на менталните болести /Опитът на християнския Изток от първите векове/, изд. Фондация Комунитас.
- Зиновиева, И. (1997) Диференциална психология. От психология на индивидуалните различия към психология на индивидуалността. София: Албатрос.
- Зиновиева, И. (2011) Личност и индивидуалност. София: Издателство на продуцентски център ЛМ.
- Илиева, Сн. (2006) Организационно развитие, София, УИ „Св.Кл.Охридски“
- История на психологическата мисъл. (1999) Христоматия. С.
- История на психологическата мисъл. (2000) Христоматия. С.
- Каплан, Р., Д. Сакъзо. (2013) Психологическо тестиране. София: Изток-Запад.
- Кентауиц, Б., Х. Родригър, Д. Елмс. (2011) Експериментална психология. С.
- Кеш, А. Психология за Dummies, (2006) изд. Алекс Софт, София.
- Клиничен психиатричен речник
- Коен, Б., Р. Брук Лий. (2013) Основи на статистиката за социалните и поведенческите науки. София: Изток-Запад.
- Кори, Дж. Теория и практика на консултирането и психотерапията, изд.Изток-Запад
- Крумова, Ал. (2004) Личността извън норма, изд.Образование – София.
- Лакан, Ж.. (2011) Имената на бащата, изд. Сиела.
- Лакан, Ж.. (2008) Семейните комплекси, изд.Сиела.
- Лапланш, П. Речник по психоанализа, изд. Колибри,
- Липтън, Б. (2012) Биология на убежденията, изд. Изток – Запад.
- Манони, М. (2007) Изоставачото дете и неговата майка, ЦПСП, БПП.
- Минева, К. (2017) Траектории на развитие и лечение на зависимостите от психоактивни вещества. БСУ.
- Минева, К. (2017) Личността между свободата и контрола. БСУ.
- Маслоу, Е. (2010) Мотивация и личност. С., Кибеа.
- Минчев, Б. (2013) Психология. С., изд. Сиела.
- МКБ-10, (1992) Психични и поведенчески разстройства /Клинични описания и диагностични указания/, Център за сътрудничество със СЗО по проблемите на психичното здраве, София.
- Московиц, Ж.Ж.. (2013) За какво служи психоанализата, изд. ЦПСП.
- Московичи, С. /ред./ (2006) Социална психология, София, „Д.Яков“
- Николов, П., Александрова Н., Кръстев Л. С. (2007) Педагогическа психология. Бл.
- Остерийт, П. (2007) Въведение в детската психология. С.
- Папазова, Е. (2013) Личностни характеристики и социални проблеми в юношеството. Институт за изследване на населението и човека – БАН.

- Пинкър, Ст. (2007) Езиковият инстинкт. Как умът създава езика., София
- Попов, Г. (2010) Обща и клинична психопатология, изд. Стено – Варна.
- Проданов, М. (2014) Психология на убеждаването и влиянията, Пловдив, УИ „П.Хилендарски”
- Психозите, (2013) сборник, изд. Сиела.
- Психология на познанието – христоматия, ред. Л.Андреева
- Работа в екип със страдащото бебе и дете, (2013) изд. ЦПСП.
- Ратнер, Й. (2005) Психоанализа. Класиците. С., Кибеа.
- Ригио, Р.(2008) Въведение в индустриалната/организационната психология, София, „Дилок”
- Ръководство за изследване на детето. (2001, 2004) Сборник 1 и 2. С.
- Сежер, М. (2012) Думи за да се родиш, изд.Колибри
- Сиймън, Д. Д., Дъглас Т. Кенрик, (2002) Психология. С.
- Скинър, Б. (1997) Отвъд свободата и достойнството. С.
- Славин, Р. (2004) Педагогическа психология , София, Наука и изкуство.
- Справочник за диагностичните критерии на ДСН-IV-ТР. София: Българска психиатрична асоциация/изд. „Изток-Запад“
- Стаменкова, Н. Психологически изследвания. Курс лекции. ВСУ
- Стърнбърг, Р. (2012) Когнитивна психология, изд. Изток Запад.
- Уиникът, Д. У. (1999) Игра и реалност, София.
- Франкъл, В. (2013) В: „Човекът в търсене на смисъл”, София: Хермес.
- Франкъл, В. (2001) Теория и терапия на неврозите, изд.Лик.
- Фриц, Р. (2002) Основни форми на страх, Лик.
- Фройд, З. (1992) Отвъд принципа на удоволствието, Издателство “Наука и изкуство”, София.
- Фройд, А. (2000) Егото и защитните механизми, ЛИК.
- Фройд, З. (1991) Въведение в психоанализата, Издателство „Наука и изкуство”, София.
- Фром, Е. Бягство от свободата. (2001) София, изд. Захари Стоянов.
- Хорни, К. (1998) Основи на психоанализа. Imago Mundi.
- Чалдини, Р. (2005) Влиянието. Психология на убеждаването, София, „Изток-Запад”
- Чаморо-Премусик, Т. (2015) Диференциална психология. София: Изток-Запад.
- Шулц, Д. (2004) Психология на растежа: модели на здравата личност, София, Изд. Наука и изкуство.
- Шулц, Д., Шулц, С. Е. (2006) История на модерната психология. София, изд. Наука и изкуство.
- Юнг, К. Г. (1995) За основите на аналитичната психология. Пл.
- Юнг, К.Г. (2006) Психологически типове. София, УИ „Св. Климент Охридски”.